

Varga Nándor Lajos

Hatalmas életművének nagyobb része a nyomtatott vonal, a grafikai művészetek birodalmához kapcsolja. Ez a kapcsolat többérté: mint alkotóművész ezret meghaladó rézkarccal, több száz fametszettel gazdagította a magyar grafikát; mint művész-pedagógus a Képzőművészeti Főiskolán nemzedékeknek adott értékes útvalót tanácsaival, bírátaival; mint szakíró pedig egész sereg könyvével járult hozzá a magyar grafika fejlődéséhez.

Varga Nándor Lajos (lakik: 1062 Budapest, Népköztársaság útja 84.) 1895. január 1-én született Losoncon. Iskolai tanulmányainak egy részét a sepsiszentgyörgyi székely Mikó Kollégiumban végezte, és ma is erős szálak fűzik a Székelyföldhöz. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán megszakította az első világháború, de miután visszatérve megszerezte a rajztanári diplomát, 1922-ben — mint művésznövendék — ismét beiratkozott a Főiskolára Olgvai Viktornak, a magyar grafika úttörőjének osztályára. Olgvainak később tanársegéde, majd tanészkevezető utóda lett. Közben több tanulmányutat tett, s állami ösztöndíjasként két ízben járt Londonban a grafika történetének tanulmányozása végett. Egyeszer társaságban valaki így mutatta be: „Mr. Varga, a második olyan ember, aki végignézte a British Museum teljes grafikai gyűjteményét!”

1919-ben rendezett első kiállítását később még sok követte. Közülük a leggazdagabb anyagot a Múcsarnok 1970-ben mutatta be.

Pedagógusmunkáját grafikai szakkönyvei egészítik ki: *A rézkarca* (1935), *A rézmetszet* (1938), *A fametszet* (1940), *Régi magyar vagy magyar vonatkozású fametszetes könyvek* (1942) — a Könyvtárosban közölt záródíszek is ebből a könyvből valók —, *Vonalművészet* (1944), *Az alkotó szépség* (1949) stb.

Kutatta a régi magyar papirosalmok vízjegyeit, és e téren végzett munkásságának eredményét három részben, „művészi kézirat”-ként, néhány példányban adta ki. Ennek a műnek néhány fametszetű illusztrációját 1973-ban a Jászberényi Városi-Járási Könyvtár mutatta be, amikor a magyar könyvnyomtatás 500. évfordulójára megrendezte „Varga Nándor Lajos fametszetei és a könyvnyomtatás” című kiállítását.

A mester grafikai munkásságából bő szemelvényeket adott 1975 májusában a szegedi Somogyi Könyvtár, amely így köszöntötte az akkor nyolcvan éves művészt. Ezen a kiállításon Varga Nándor Lajos összes, szám szerint 80 ex librise szerepelt, közülük az első 1923-ban készült. A kiállítás óta a könyvjegyek száma túljutott a százon. A technikát tekintve munkásságában a legnagyobb helyet a fametszet foglalja el, mégpedig újabban főleg lapdúcmetset, de gyakori a rézkarca és akad néhány rézmetszet is.

Varga Nándor Lajos ex libriseit szerte a világon ismerik. Az Exlibris-barátok Egyesületének Nemzetközi Szövetsége (FISAE) az 1976-ban Lisszabonban megrendezett nemzetközi exlibris-kongresszus alkalmával kiadta *Az ex libris művészei* c. sorozat 3. kötetét, ebben a kötetben a magyar exlibris-művészetet Varga Nándor Lajos képviseli. Munkásságának ismertetését nyolc, eredeti dúc-ról nyomott fametszetű ex librise illusztrálta. Az utóbbi években könyvjegyeiből két mappa is napvilágot látott: *Varga Nándor Lajos: 12 ex libris*, kiadta 1970-ben a Képcsarnok Vállalat, B. Supika Magdolna bevezetőjével; a másodikat — *12 fametszet* — a nyolcvan éves mester köszöntésére a Debreceni Pedagógus Művelődési Ház Ajtósi Dürer exlibris-gyűjtő köre jelentette meg.

1971-ben megkapta a Magyar Népköztársaság Erdemes Művésze címet, 1975-ben pedig „a grafikai művészetben elért eredményes alkotó tevékenységéért, elméleti és pedagógiai munkásságáért” a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Munkaérdemrend arany fokozatával tüntette ki. Végezetül említsük még meg, hogy Varga Nándor Lajos a Kisgrafika Barátok Körének elnöke. Az ő személye az összekötő kapocs a közelmúlt és a jelen művészeti világában.

Semsey Andor